

Svenska ITS Rådets position om

Gemensamt betalsystem inom transportsektorn

1. Varför Gemensamt betalsystem inom transportsektorn?

Tanken med ett gemensamt betalsystem bygger på att resenären skall kunna använda sig av en biljett för hela resan, oavsett om resan innebär byte av trafikslag eller transportföretag. Målet är att underlätta för fler människor att åka kollektivt, något som vore bra för Sverige. Minskade trafikskador, mindre miljöpåverkan och effektivare energianvändning är några av vinsterna. Samtidigt skulle samhällets resurser till underhåll och investeringar i trafiken öka.

Inom EU pågår en rad projekt för att förenkla resandet inom Europa, där införandet av ett gemensamt betalsystem för kollektivtrafiken och tullavgifter står högt uppe på agendan. I Sverige krävs det samverkan mellan aktörerna inom kollektivtrafiken, berörda myndigheter, akademien och teknikleverantörerna för att lyckas. Blir det svenska arbetet framgångsrikt finns stora möjligheter att från svenskt håll exportera såväl kunskap som lösningar till andra länder inom EU.

Uppdraget

ITS-rådet har fått ett direktiv¹ av regeringen att verka för ett ökat svenskt agerande i EU inom området. Bakgrunden är att regeringen ser möjligheten att såväl påskynda som påverka införandet av olika ITS-tjänster och också samordna tjänsterna på europeisk och internationell nivå. Detta kommer i förlängningen att komma det svenska näringslivet till nytta, inte minst våra exportrande företag.

Positionsapparna beskriver på en övergripande nivå de viktiga aspekterna hur vi från svenskt håll agerar i olika EU-sammanhang när det gäller ITS-frågor. Dokumentet ska kunna användas av såväl representanter från näringslivet, offentliga organisationer, akademien och dess forskare som olika branschorganisationer. Varje positionspapper omfattar det trafikslagsövergripande perspektivet.

Följande prioriterade områden inom Gemensamt betalsystem inom transportsektorn behandlades i den trafikslagsövergripande ITS-strategin och handlingsplanen² som Vägverket på uppdrag av regeringen tog fram 2010.

¹ Regeringens direktiv: http://www.sou.gov.se/kommittedirektiv/2010/dir2010_67.pdf

² ITS-strategi och handlingsplan: <http://www.sou.gov.se/its/handlingsplan.htm>

Positions Papper

December 2011

- Gemensamma system för bokning av biljetter och betalning skall utformas. En statlig förhandlingsman bör tillsättas med uppdrag att träffa överenskommelser om hur system för betalning av kollektivtrafikresor bör utformas för att långsiktigt tillgodose resenärernas behov av enkelhet, tydlighet och smidighet.

Pågående arbeten

Arbetet med att utveckla gemensamma betalsystem sker huvudsakligen inom Svensk Kollektivtrafik i samarbete med Trafikverket. Samtidigt sker en rad aktiviteter inom EU, där bilaterala konsortier och UITP är viktiga aktörer.

- Svensk Kollektivtrafik arbetar för närvarande efter den handlingsplan för gemensamma betalsystem som presenterades för ett år sedan. Bland annat pågår en harmonisering av gemensamma begrepp, en översyn hur betalning kan ske med kort utan PIN samt ett införande av en generell pay-as-you-go-lösning baserad på EMV och NFC. Detta harmoniseringsarbete skall om möjligt föras vidare in i europeiska sammanhang.
- Inom Urban ITS Expert Group pågår flera projekt inom s.k. "smart payment", där Sverige ingår som en aktör.
- Inom EU samverkar Sverige med UITP för att så långt som möjligt samordna EU-aktiviteter inom området. EU-kommissionen verkar också för att skapa nationsöverskridande lösningar i syfte att underlätta för resenären att välja mer hållbara trafikslag i framtiden.
- En etablering av ett gemensamt ramverk baserat på EETS-direktivet³ pågår inom Europa. Ramverket ska möjliggöra ett interoperabelt system för tullavgifter inom hela Europa. Svensk medverkan sker såväl inom EETS som EasyGo.

2. Prioriteringar för framtiden

Inom positionen Gemensamt betalsystem inom transportsektorn har Sverige valt att lägga fokus på ett antal utvalda initiativ som skall snabba på utvecklingen inom området:

- Integrering av betallosningar, ex s.k. mikrobetalningar och "one single contract", för olika delar av transportsystemet oavsett trafikslag. Framst inom kollektivtrafiken med alla dess aktörer men på sikt bör även trängselskatter och vägavgifter inkluderas i planerna. Generella och i bästa fall befintliga betalsystem bör användas där dessa infrastrukturer redan finns. Allt för att få till användarvänliga, säkra och robusta system inom rimlig tid och kostnader.
- För att lösa ovanstående utmaning är första prioritet att Svensk Kollektivtrafik deltar och interagerar med pågående initiativ i Europa (exempelvis UITP, ITSO, VDV and Calypso) och kopplade standardiseringsarbeten (CEN TC278, ISO)

³ EETS: http://ec.europa.eu/transport/publications/doc/2011-eets-european-electronic-toll-service_en.pdf

Positions Papper December 2011

- För att kunna lösa utmaningen med ”en resa - en biljett” måste också en neutral plattform och affärskontrakt skapas som möjliggör försäljning inom hela kollektivtrafiksektorn – jfr RESPLUS.
- Samverkan med andra pågående europeiska initiativ, bland annat inom de större elektroniska biljettsystemen. Till exempel diskuteras en pilotinstallation som bygger på IFM-konceptet (Interoperable Fare Management) där aktörer som UITP, ITSO, VDV och Calypso deltar.
- Utvecklingen mot multi-applikationslösningar där EMV (Europay, Mastercard and Visa) och NFC-betalningar via mobiltelefoner/smartphones behöver bevakas och inkluderas i arbetet. I detta arbete har, förutom kreditgivarna själva, Norge, Ungern, Italien och vi själva visat stort intresse.

3. ITS-rådets positionspapper

Följande positionspapper är framtagna till dags dato. De ska vara dynamiska i sin karaktär och kommer att uppdateras successivt. Dessa dokument finns på ITS Rådets hemsida www.sou.gov.se/its.

- Tillgängliggörande av transportrelaterad data oberoende av trafikslag
- ITS Gods
- Fordonsrelaterad ITS
- Attraktiva resetjänster
- Gemensamt betalsystem inom kollektivtrafiken och transportsektorn
- Trafikledning i Storstad – alla trafikslag
- ITS och Trafiksäkerhet

4. Kontaktpersoner

Karin Hård av Segerstad
Senior Advisor ITS
karin.hard-af-segerstad@trafikverket.se
+46 70 762 23 69

Alf Petersson
Senior Advisor ITS
alf.petersson@trafikverket.se
+46 70 558 01 22